

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,

БУЧКІВСЬКОЇ ГАЛИНИ ВІКЕНТІЇВНИ

на дисертаційну роботу

Нечипоренко Анни Віталіївни

**«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ВІЗУАЛЬНОГО
МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ США»,**

подану до розгляду та проведення захисту дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії в разовій спеціалізованій ученій раді

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні,

педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

У сучасних умовах модернізації всіх ланок освітньої системи України, зокрема й вищої мистецької освіти, актуалізується проблема вивчення позитивних здобутків міжнародного досвіду, які можуть бути екстрапольовані на національному ґрунті. На необхідності вивчення позитивних здобутків іноземних ЗВО наголошено в не лише в державних стратегічних документах, концепціях і програмах розвитку закладів вищої освіти, – розроблення та оновлення освітніх програм закладами вищої освіти з урахуванням кращих іноземних практик є однією з умов для їх акредитації.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється необхідністю розв'язання низки суперечностей між: потребою сучасного суспільства у креативних та інноваційних випускниках закладів вищої освіти, здатних до здійснення професійної діяльності в галузі візуального мистецтва, та недостатнім теоретичним осмисленням означеного феномену науково-педагогічною спільнотою; наявністю прогресивних надбань зарубіжного досвіду щодо теоретичних та організаційно-педагогічних засад професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти та недостатньою розробленістю механізмів їх використання українськими ЗВО; необхідністю модернізації професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в українських закладах вищої освіти та браком рекомендацій, що оптимально забезпечують розв'язання окресленої проблеми.

Актуальність і важливість обраної теми підтверджує й те, що дисертаційну роботу виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С.

Макаренка «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Відтак, проблема професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США є актуальною для теорії та має вагоме значення для педагогічної практики.

Ступінь обґрунтованості наукових висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (зазначено 246 найменувань, із яких 175 – іноземними мовами) та 3 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 257 сторінок, при цьому основний матеріал розгорнутий на 194 сторінках. Робота містить 10 таблиць.

Аналіз тексту дисертації та ретельне вивчення публікацій Нечипоренко А.В, надають підстави для висновку щодо наукової обґрунтованості й достовірності отриманих результатів. Крім того, цей аналіз дозволяє стверджувати, що здобувачка належним чином володіє теоретичними аспектами вирішення наукового завдання та використовує комплекс методів дослідження.

Детальне вивчення наукової літератури надало можливість Нечипоренко А.В. переконливо висвітлити сутність основних понять: «професійна підготовка», «візуальне мистецтво», «магістр візуального мистецтва», «професійна підготовка магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США».

Обґрунтованість наукових положень та висновків даної дисертаційної роботи, які ґрунтуються на сучасних досягненнях у галузі порівняльної педагогіки, не викликає сумнівів. Серед використаних дисертанткою методів дослідження варто зазначити загальнонаукові методи – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація – для опрацювання наукової літератури з проблем професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США із розподілом масиву інформації за напрямками наукових праць; конкретно наукові: системний аналіз, що уможливив установлення взаємозв'язків між складовими професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США як цілісного освітнього феномену; термінологічний аналіз – дозволив виявити сутнісні характеристики ключових понять кваліфікаційної праці; історико-генетичний і ретроспективний аналіз, що дозволив окреслити історичні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США; метод екстраполяції, за допомогою якого було

визначено можливість використання позитивного американського досвіду у професійній підготовці магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти України; емпіричні – бесіди та Е-листування з фахівцями в досліджуваній сфері.

Достовірність проведеного дослідження була забезпечена чітким алгоритмом дій, достатнім часом для апробації та оптимальним вибором використаних методів. Обрані сучасні методи дослідження виявилися інформативними та відповідними для реальної картини відображення поставленої мети.

Основні результати дослідження були опубліковані в 38 наукових публікаціях, із яких 1 розділ у колективній монографії, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні, що індексується міжнародною наукометричною базою Web of Science, 24 праці апробаційного характеру.

Значення для науки і практики одержаних результатів. Праця Нечипоренко А.В. має суттєве теоретичне і практичне значення, оскільки отримані результати є відповідно обґрунтованими, успішно апробованими та впровадженими в систему вищої освіти. Основні наукові висновки дисертації можуть бути використані у процесі формування державної освітньої політики в галузі вищої мистецької освіти, розроблення професійних стандартів та методичного забезпечення означеного процесу, викладання лекційних та практичних занять для здобувачів освіти першого, другого та третього рівнів вищої освіти педагогічних та мистецьких закладів вищої освіти. Матеріали дослідження, а також джерельна база будуть корисними в подальших наукових пошуках у відповідних галузях наукового знання, освітньому процесі закладів вищої освіти тощо.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше в українській педагогічній науці здійснено комплексне дослідження теоретичних та організаційно-педагогічних засад професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США; висвітлено сутність феномену професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США як предмету порівняльно-педагогічних досліджень; окреслено концептуальні та історичні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США; охарактеризовано нормативні та змістові засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США; обґрунтовано методичні та організаційні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США; визначено сучасний стан

професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти України й розроблено рекомендації щодо використання позитивного американського досвіду в цих закладах.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура дисертації включає анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, що логічно пов'язані між собою, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Зміст дисертації докладно висвітлює ключові аспекти дослідження й відповідає визначеній меті та поставленим завданням.

Науковий апарат роботи коректно визначений, об'єкт, предмет та мета дослідження, зазначені у вступі, відповідають темі. У вступі розглянуті наукова новизна, практичне значення, результати апробації та впровадження. Комплекс використаних методів дослідження, який об'єднує загальнонаукові, конкретно наукові та емпіричні методи дослідження, є гармонійним для досягнення наукового пошуку.

У першому розділі **«Теоретичні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США»** висвітлено сутність феномену професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США як предмету порівняльно-педагогічних досліджень, окреслено концептуальні та історичні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США. У межах цього розділу увагу було сфокусовано на наукових здобутках дослідників, присвячених різним аспектам функціонування вищої мистецької освіти в зарубіжних країнах і, насамперед, США, а саме: історичному, організаційному, змістово-процесуальному тощо. Зокрема, дослідницею розкрито специфіку роботи з мистецько обдарованою молоддю як основним контингентом мистецьких закладів освіти, особливості надання педагогічної підтримки обдарованій особистості та підготовки педагогічних кадрів до відповідної діяльності. Окреслено основні концептуальні підходи, що виступають підґрунтям професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в США (трансформаційний, експертний, катарсичний, аксіологічний, порівняльний (відносний). Простежено генезу професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США. Доведено, що вища мистецька освіта Сполучених Штатів розвивалася під впливом європейських тенденцій, лише згодом трансформувавшись у власне національне явище. Висвітлено загальні тенденції зародження викладання візуального мистецтва в американських університетах — Гарвардському, Єльському, Принстонському, Колумбійському та Нью-Йоркському. Виявлено, що викладання мистецтва в

цих закладах вирізнялося значною різноманітністю підходів, але загалом простежувалися два основні підходи: перший був орієнтованим на систематичне й повне пізнання образотворчого мистецтва без безпосередньої мети практичного застосування, другий зосередився на практичному аспекті мистецтва. Показано, що фундаментальним принципом американської системи вищої мистецької освіти є підтримка різноманітності, яка дозволяє реалізовувати концепції як гуманітарної, так і професійної освіти у сфері візуального мистецтва різними способами.

У другому розділі **«Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США»** окреслено нормативне забезпечення професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти в США проаналізовано зміст основоположних нормативно-правових актів. Висвітлено діяльність ключових структур на рівні штатів, які встановлюють нормативно-правове поле для регулювання та функціонування вищої освіти, зокрема: державних агентств освіти та акредитаційних агенцій, визнаних на федеральному рівні, які гарантують якість освітніх програм і здійснюють контроль над дотриманням відповідних стандартів. З'ясовано, що ступінь магістра образотворчого мистецтва є завершальним академічним ступенем у сфері студійної художньої практики. Розглянуто зміст освітніх програм підготовки магістрів візуального мистецтва. Визначено, що одним із ключових методів, що використовуються у процесі професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в США, є проєктне навчання, яке дозволяє здобувачам вищої освіти створювати індивідуальні чи групові мистецькі проєкти в умовах, наближених до професійної діяльності. Розглянуто особливості організації освітнього процесу в умовах інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти для викладання дисциплін у галузі візуального мистецтва з акцентом на таких аспектах, як матеріально-технічна база, призначена для очного аудиторного навчання, та віртуальні освітні середовища (системи дистанційного навчання, спеціалізовані програми, віртуальні середовища тощо).

У третьому розділі **«Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти США»** визначено сучасний стан професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти України й розроблено рекомендації щодо використання позитивного американського досвіду в цих закладах. Здійснено порівняльну характеристику структури професійної підготовки магістрів візуального мистецтва в закладах вищої освіти України з аналогічною структурою в США. Обґрунтовано доцільність і потенціал

адаптації позитивного американського досвіду професійної підготовки магістрів візуального мистецтва до українського освітнього простору. У межах дослідження розроблено й обґрунтовано рекомендації щодо модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців на основі п'яти ключових аспектів (нормативно-правового, організаційного, змістового, методичного та технологічного) на державному та інституційному рівнях.

Загальні висновки та висновки до розділів логічні та аргументовані, відображають результати і завдання дослідження, підтверджуючи досягнення визначеної мети.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд із позитивною оцінкою дисертації Нечипоренко А.В., вважаємо за необхідне зазначити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання, які мають рекомендаційний характер:

1) на нашу думку, у дисертації не достатньо уваги приділено структурі закладів вищої освіти США, які здійснюють професійну підготовку магістрів візуального мистецтва. Робота значно виграла би, якби в додатках було представлено інформацію про такі заклади;

2) вважаємо, що умовах акредитації програм і результатоорієнтованого підходу в американській вищій освіті варто було би розглянути системи оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти в галузі візуального мистецтва, зокрема специфіку портфоліо, крит-сесій (crits), виставкової діяльності тощо;

3) робота виграла би, якби дисертантка ширше окреслила партнерство між закладами вищої освіти США та культурними інституціями, галереями, креативними агентствами, що є визначальним фактором успішної професійної підготовки на мистецьких спеціальностях;

4) у третьому розділі дисертації варто було би конкретніше описати, як саме досвід США може бути адаптований до умов української системи вищої мистецької освіти, з урахуванням обмежених ресурсів, законодавчих обмежень тощо.

Утім, зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження Нечипоренко А.В. і можуть бути предметом для наукової дискусії.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Нечипоренко Анни Віталіївни «Професійна підготовка магістрів візуального мистецтва в

закладах вищої освіти США» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики.

Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами), а її авторка, Нечипоренко Анна Віталіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
декан гуманітарного факультету,
професор кафедри образотворчого,
декоративно-прикладного мистецтва
та технологій Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії

Галина БУЧКІВСЬКА

Підпис Галини Бучківської засвідчую
Проректор з наукової роботи
Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії,
доктор пед. наук, професор

Олександр ГАЛУС

12.08.2025 р.

Підписи Г.В.Бучківської та О.М.Галуса засвідчую
Завідувач канцелярії

Тетяна РИБАК